

Gospodar in gospodinja

LETO 1939

22. MARCA

ŠTEV. 12

Kakovost odloča

Sadjarstvo prištevamo dandanes k važnim pridobitnim kmetijskim panogam, kakor vse druge. V nekaterih predelih naše banovine je sadjarstvo pri vsej svoji neredni rodovitnosti vendarle celo glavni vir dohodkov. Dohodki iz sadjarstva pa dandanes niso zavleeni toliko od množine pridelka, kakor od njegove kakovosti. Srednje pičel pridelek, pa odlične kakovosti vrže lahko precej več nego obilna letina slabe kakovosti. Drobna, zanikrna, od raznih zajedavcev in boleznih pokvarjena jabolka imajo le majhno ceno, ker se izvečine uporabljajo samo za mošt ali celo za žganje. Prvovrstna kakovost gre pa v promet kot namizno sadje, ki ima vedno neprimerno boljšo ceno nego moštno. Po skušnjah zadnjih let se vobče lahko trdi, da je razmerje v cenah moštne in namizne jabolke nekako 1:3 ali 1:4. To se pravi, da se prodajo namizna jabolka 3- do 4 krat dražje nego moštna.

Množino pridelka odloča poleg kulturnih ukrepov (gnojenja itd.) v precejšnji meri letina — za tvorbo cvetnega popja bolj ali manj ugodno poletje prejšnjega leta, vreme ob cvetju, padavine v poletni dobi in še razne druge okoliščine. Kar se pa tiče kakovosti pridelka, ne moremo sicer trditi, da bi bile prirodne, zlasti vremenske prilike brez vpliva. Vendar pa je v tem oziru vpliv sadnih zajedavcev — živalskega in glivičastega rodu mnogo bolj odločilen, zlasti še, kar se tiče tako važne zunanje lepote in trpežnosti pridelka. In vprav v tej zadevi si sadjar dandanes lahko pomaga, ker so mu na razpolago preizkušena sredstva, da z njimi prepreči razvoj zajedavcev in obvaruje pridelek vsakršne okvare. Lahko trdimo, da je kakovost sadnega pridelka v precejšnji meri v rokah sadjarja samega. Čim bolj se potruji, da obdela drevje po preizkušenih načinih, tem boljši in tem več vreden bo pridelek.

Ker je vprav sedaj tista doba, ko se je treba odločno postaviti v bran zajedavcem na sadnem drevju, naj navedemo še enkrat

način tega boja in sredstva, s katerimi zanesljivo dosežemo dober končni uspeh — prvovrstno kakovost sadnega pridelka.

Splošno je že znano, da je treba škodo, ki nam jo prizadevajo sadni zajedavci, preprečiti, zabraniti, ker se taka škoda, ko je enkrat narejena, ne da nikdar popraviti. Tudi je menda že vsakomur znano, da se ta škoda na noben drug način ne da preprečiti, kakor z obdelavo drevja s primernimi, preizkušenimi škropivi — vsaj z enkratnim zimskim in z večkratnim poletnim škropljenjem.

Za zimsko škropljenje je čas kvečjemu še dva, tri tedne, kakor bo pač vreme. Poletno škropljenje se prične pa takoj, ko se cvetje osuje. To škropljenje se mora potem še večkrat ponoviti, na kar bomo sadjarje že o pravem času opozorili. Za danes pa nekaj važnih nasvetov glede zimskega škropljenja, ki se mora končati takrat, ko drevje vzbreši — torej preden ozeleni, ali se razcvete.

Najprej vprašanje: Katero škropivo kaže vzeti sedaj konec zimske dobe, skoraj tik pred cvetjem, da bo kar najbolj učinkovito, pa najceneje? Po mnogoletnih skušnjah domačih in inozemskih zavodov imamo za to dve škropivi, katerih učinek je prilično enak, in sicer: 2% bakreno apnena (bordoška) in 10% žvepleno apnena (kalifornijska) brozga, vsaka s 6% dodatkom neke vrste drevesnega karbolineja, ki mu pravimo miksadrin. Da bo izključena vsaka pomota ali zamenjava, naj sledi še enkrat navodilo za pripravo tega in onega škropiva, in sicer za 100 litrov.

Št. 1. 100 litrov 2% bordoške (bakreno apnene) brozge pripravimo takole: Vzemi-mo dve posodi: ena naj drži nekaj čez 50, druga pa nekaj čez 100 litrov. V manjši posodi raztepimo 2 kg modre galice (obesiti v redki vrečki pod površje vode). V večji posodi razmočimo pa 2½ kg čistega, maestnega gašenega apna, da dobimo apneni belež. V ta belež zlijmo med neprestanim me-

šanjem raztopino galice iz manjše posode. Nazadnje prilijmo tej brozgi še 6 kg miksdrina in vse dobro zmešajmo.

Št. 2. 100 litrov 10% kalifornijske (žvepleno apnene) brozge pripravimo pa takole: V 100 litrov vode vlijmo (vmešajmo) 10 kg temeljne žvepleno apnene brozge, kakršno kupimo ali doma skuhamo. Nazadnje primešamo še, kakor zgoraj, 6 kg miksdrina, pa je škropivo gotovo.

100 litrov škropiva pod št. 1 velja okoli 70 din, 100 litrov škropiva pod št. 2 velja pa okoli 75 din.

Kakor že rečeno, učinkujeta obe škropivi prilično enako in so za vsa sadna plemena, razen breskev, skoraj enako primerne. Kdor si lahko pripravi obe škropivi, naj škropi jablane in hruške s št. 1, češnje in češplje (slive) pa s št. 2.

Med uporabo je treba brozgo (obe vrsti) večkrat premešati. Oče škropivi je treba sproti uporabiti, ker ni nobeno trpežno. S 100 litri te ali one omenjenih dveh brozg se lahko dobro obdela 4—5 srednje velikih (25—30 let starih) jablan. Na eno drevo pride potemtakem 20 do 25 litrov škropiva, ki stane po prej navedeni ceni za drevo 16—18 din. Priznati moramo, da eta sicer obe škropivi razmeroma dragi; če pa pomislimo, da se na ta način z enim delom uspešno ubranimo raznih živalskih zajedavcev, ki se ob tem času že prebujajo iz zimskega počitka in glivičnih bolezni, katerih zimski troši se nahajajo prav tako po drevju, stroški vendarle niso preveliki in se ob količini dobri letini obilno povrnejo. Tolaži naj nas pa tudi to, da so poletna škropiva neprimerno cenejša. Kdor nikakor ne zmore teh stroškov, naj opusti dodatek miksdrina, pa naj škropi vsa sadna plemena (tudi breskve) samo z 2% bordoško brozgo (št. 1) ali pa s samo, toda 15%

kalifornijsko brozgo (št. 2) 100 litrov škropiva štev. 1 (brez miksdrina) stane samo okoli 12 din, in štev. 2 okoli 20—25 din. Nikakor se tema dvema škropivoma ne sme mešati kak drug drevesni karbolinej (arborin, dendrin). Za primes je sposoben samo miksdrin.

Škropiti je treba od blizu in z močnim pritiskom, da se drevje temeljito zmoči od vrha do tal. Ob hudem mrazu, dežju in vetru ne smemo škropiti. Vsa navedena sredstva imajo v zalogi podružnice Sadjar, in vrtnar, društva in pa Sadjar, in vrtnarsko društvo v Ljubljani. H.

Kako obvarujemo marelice pozebe

Marelice obvarujemo pozebe, ako jih takoj sedaj, preden se razcveto, pokrijemo s smrekovimi vejami. Da se bo odeja iz smrečine tem bolj prilagla, je treba najprej vse veje in vejice mareličnega drevesa, ki štrlijo od stene, pripogniti in privezati kolikor mogoče tesno k zidu, ozir. po ogrodju, ob katerem rasto marelice. Šele nato začnemo pokrivati s smrečino, in sicer od spodaj navzgor, tako da segajo posamezne druga čez drugo, kakor opeka na strehi. Vsako smrekovo vejo je treba na marelico privezati z motvozom ali vrbovo trtico. Ta odeja nič ne ovira cvetenja in tudi čebelar ne zapira dostopa k cvetju, obvaruje pa cvetje zanesljivo pred pozebo. Odejo pustimo na marelicah tja do srede maja, ko mine vsaka nevarnost pozebe. Na isti način lahko zavarujemo tudi vsako drugo sadno drevje, ki raste ob zidu in zaradi tega bolj zgodaj cvete. H.

Po oranju spoznaš gospodarja

Govornik pridiguje v cerkvi, da obvaruje poslušalce grehov na duši, svari jih, naj ne mažejo duše z madeži, črnimi kot je vrag sam, njemu v veselje, njim pa v največjo škodo. S kakšnim namenom vam pa pridiguje »Gospodar in gospodinja« teden za tednom? Tudi ta ima podobno nalogo: Obvaroval bi rad svoje bravce pred gospodarskimi napakami, rešil bi jih rad nesreče, da ne bi bili sami sebe po hrbtu. Kmetovalec namreč večkrat prav krepko zamahne, misleč, da bo prav gotovo zadel žebelj ravno

na glavo; ko pa pribrenči udarec do cilja, začuti revež naenkrat, da ni zadel žeblja — ampak loputnil le po lastni glavi. Ta zgled in primera v bolečem lastnem hrbtu mi pride večkrat na misel, ko vidim, kako kupujejo nekateri gospodarji umetna gnojila. Namen tvoj, prijatelj, je pri tem čisto dober. Ti kupiš umetni gnoj in ga potreseš po njivi. Tvoja strn ali okopavina ali kako drugo rastlinje — si misliš — ti bo hvaležno za to dobroto. Šinilo bo kvišku in dalo žetev, da bi človek kar plesal od veselja: to se

vendar pravi zadeti žebelj na glavo. In vendar si morda ustrelil kozla!

Ko namreč pride čas žetve, gledaš na moč debelo, videč, da umetni gnoj ni izpolnil svoje dolžnosti, rastlinje ni dosti boljše kot na drugih njivah brez gnojne umetnije, žetev ti ni povrnila stroškov za umetna gnojila, samo denar zanje je šel v zrak — in končna resnica je, da nisi zadel na glavo žebila, ampak le svoj lastni hrbet. No, in potem? Potem morda zabavljaš čez knjige in časopise, čez tiste, ki so ti prodali umetna gnojila in da si še bolj olajšaš srce, tudi čez tiste, ki so ti na tem ali onem gospodarskem tečaju ali pri nedeljskem predavanju priporočali umetno gnojenje. In vendar nosiš krivdo, žal, da tudi škodo, le ti sam. Kajti tudi umetna gnojila ne znajo čarati in ne delati čudežev, in če bi ti hotel jaz zdajle naštet in obrazložiti nekoliko podrobneje vse raznovrstne vzroke, ki delujejo proti umetnim gnojilom in jim zmanjšujejo učinkovitost, potem bi trajal najin današnji pogovor — do jutri. Toliko časa pa ti najbrž nimaš, zato mi dovoli samo opombico o enem takem vzroku, ki ga naš človek v dobi umetnih gnojil posebno pogosto prezre. O njem bodi govor, o evangeliju namreč, ki se pričenja z besedami: **Na oranju spoznaš gospodarja strokovnjaka.**

Dobrega obrtnika na prvi pogled spoznaš že po njegovem orodju. Tako ti tudi kmečkega gospodarja ni potreba šele ogledovati od vseh strani, zadostuje že, če si ogledaš njegov plug: Kjer je prav zanikrni plug (drevo), tam tudi njegov gospodar, ki živi od sadov tega drevesa, ne bo kaj posebno prida. Brez dobrega pluga in dobrega oranja, brez dobrega oranja ni mogoča pravilna obdelava zemlje, če pa ni te, tudi ne pričakuj bogate žetve. Učitelj poljedelstva, agronom ti priporoča: Kupuj umetna gnojila! Ako si namreč skrben oče tudi za svoje rastline, potem jim moraš pripraviti bogato pojedino na polju. Da bo pa ta goštelja kot ona na žegnansko nedeljo res kaj zadela, sta potrebna dva: Eden, ki gostijo pripravi in plača, in drugi, ki pripravljene dobrote poje! Kaj pa koristi najslajnejša ohcet onemu, ki sedi pri mizi s trdno sklenjenimi čeljustmi? Tak revež ne more grizti in zato tudi ne prebavljati. In našim ubogim rastlinam na polju se mnogokrat godi tako: Kmetovalec jim boče dati izvrstno pojedino in jim nabavi v umetnem gnojilu najboljše in najdražje, kar jim le more poželeti srce. One pa sede pri mizi, a njihove čeljusti, korenine, so kakor ohromele, ne morejo se

ganiti, zato pa ostanejo rastline vključ obilnemu gnojenju mršave ali vsaj o kaki dobri žetvi ne more biti govora.

Zato vedi, prijatelj: Kakor mora človek in žival pri jedi svoje čeljusti krepko gibati, če hoče, da mu jedila kaj zaležejo, tako morajo tudi rastline pregibati svoje korenine; iskati z njimi svojo hrano, sicer — ostanejo lačne vključ najboljsemu gnojenju. Najvažnejše hranive snovi sprejemajo korenine iz zemlje. Tukaj, v prsti jih imajo iskati rastline, zato je pa nujno potrebno, da se korenine v zemlji lahko širijo in gibljejo na vse strani. To je pa rastlini mogoče samo takrat, če so tla rahla. Če torej hočeš, gospodar, da bodo tvoje rastline hranive snovi, ki so v tvoji njivi poiskale, našle in použile, potem moraš to svojo zemljo temeljito prerahljati.

Zemlji, ki je dobro zrahljana in pokipela (napeta od vlage in zraka) prosimo, da je »udelana«, kakor je bruska, ko je dosegla stanje najboljše užitnosti »mednác. Vsak gospodar ve, da je pri naših žitih polovica gotovosti za srečno rast in žetev dana že s tem, ako jih poseje na »udelano« njivo. V taki zemlji se rastlinske korenine lahko gibljejo, prodirajo naprej in se širijo na vse plati. Pa tudi zrak in vlaga prideta v zrahljana tla lažje, kakor pa v trda in zabita in oboje to potrebuje zemlja, če hočeš, da bo rodovitna. Dobro delovanje pluga rahlja zemljo in jo napravlja na ta način plodonosno. A plug doseže še več: on grudo tudi obrača. Kar je bilo doslej zgoraj, pa naj je bilo to strnišče ali korenine ali drugačni ostanki prejšnjega pridelka ali pa gnoj, vse to pride po mogočni besedi lemeža navspod v tisto plast zemlje, kjer naj domujejo in se razvijajo korenine bodočih rastlin. Tam v globini namreč strohnijo in sprhnijo vse te snovi, s tem pa pripravljajo rastlinskim koreninam nove hranive snovi, ki pospešujejo rastlinsko rast.

Zato pa pravi pregovor, da »oranje pokaže gospodarja«. Pravemu kmetovalcu ni dovolj, da zemljo pognoji, da torej postavi rastlinam hrano pred usta in jim napravi bogato kosilo. Pripravi jim marveč hrano tako, kakor mati majhnemu otroku, in skrbi, da se usta in čeljusti rejencev tudi počeno gibljejo. Vse to pa doseže s tem, da zemljo prav krepko zrahlja in preobrne, ko jo dobro obdelava s plugom.

Dobro preorana njiva mora biti popolnoma obrnjena o ravni — ne kačasto zaviti ali krivenčastih — in ne preširokih

brazdah. Po končanem delu mora biti njiva sicer ravna, toda stati mora znatno višje kakor pred oranjem. Le v tem primeru si jo res pošteno zrahljal. Kaj novega ti to pravilo pač ne pove, in če hočeva biti odkrita, si to vedel že davno poprej. Res je

pa, dragi gospodar, da ne izpolniš vselej tistega, kar veš, maresičesa pa, kar bi mogel storiti, pa ne veš. »Dobro orjile« je mnogokrat lažje reči, kakor pa storiti, in — ne vsak, ki vzame v roko plug, je zavoljo tega in s tem že tudi dober orač. ovfr.

Kaj pa panji?

Pri vsaki rejli, bodisi živine, prašičev, perutnine itd., ima zelo važno vlogo prostor, v katerem se živali nahajajo. Od dobrega, prav urejenega hleva, svinjaka, kumice in drugih takšnih prostorov je v veliki meri odvisen uspeh ali pa neuspeh te gospodarske panoge.

Tudi pri čebelah je kaj pomembno dvoje stvari: čebelnjak na eni, panji pa na drugi strani. Od prave lege in dobre ureditve čebelnjaka je odvisno mnogo. Toda danes o čebelnjaku obširneje ne bomo govorili; pač pa bomo nekaj važnih vprašanj obravnavali, ki zadevajo naše panje.

Zanimivo je pri Slovencih že samo ime panj. Kaj je panj v prvotnem pomenu besede, vsi vemo — to je kos debla. In vse kaže, da je beseda za čebelji panj ostala pri nas v veljavi vse iz onih časov, ko so naši stari predniki gojili čebele še v pravih pristnih panjih, t. j. v odžaganih drevesnih izvoljenih deblih. O tem imamo točna dokazila. Seveda se je z napredkom tudi oblika in ustroj tega prvotnega »zares« panja spreminjala in danes imamo tudi Slovenci in zlasti mi obliko modernega panja, ki je kaj malo podobna kakšnemu deblu.

Ogledmo si in obenem premotrimo danes pri nas po kmetih najvažnejši dve panjski obliki: kranjič in naš A.-Z. (Žnidaršičev) panj. Kranjič, ki je prav svojski slovenski panj, je po svoji obliki še zelo podoben izvoljenemu deblu, ker je dolg in ozek ter nizek. V tej panjski obliki so naši dedje vzgojili marsikak roj prave, izvirne »kranjice«, ki je slovela daleč po čebelarškem svetu. In če se je danes, ko je doba mrzličnega hlastanja po novotarijah, vendarle še v znatni meri pri nas kranjič ohranil, ni iskati temu razloga zgolj v kmečki »starokopitnosti«, ampak je stvar globlje zakoreninjena. In kdor bi tudi današnji dan oznanjal nauk, da ni kranjič zanič in da ga je treba z ozirom na čebelarški napredek popolnoma zavreči in iz čebelarstva izločiti, bi učil kriv nauk. Naš kranjič ima svoj pomen in upamo ter smo celo prepričani, da ga bo ne samo obdržal, marveč tudi še razširil.

Naša »sivkac« (siva kranjska — ali kakor ji Nemci po krivici pravijo: koroška oz. noriška — čebela) ima prav gotovo še lepo bodočnost. Saj je strokovnjaško dokazano, da je med vsemi čebelnimi vrstami in plemeni po svojih poglavitnih lastnostih na prvem mestu. Znano je, da smo našo »sivko« v znatnih množinah že izvažali, deloma jo (v omejenem obsegu) še sedaj; pričakovati pa je, da jo bomo posihmal spet v večjem obsegu. Če je temu tako, je pa na dlani, da bo treba gledati, da vzredimo veliko družin, ki bodo čistokrvne. Treba bo, kakor svoj čas, naše slovensko čebelarstvo obrniti v dve smeri: 1. v pridelovanje medu in voska in 2. v načrtno gojitev družin zaradi čebel samih. Po prevratu smo Slovenci zaradi poveljnih razmer okrenili svoje čebelarstvo skoraj izključno v prvo smer. Vidimo pa, da tako ne pójde naprej. Treba bo spet obojega, da bo naša čebeloreja dobičkanosna.

Sedaj se vrnimo k panjem. Brez vsakega dvoma drži, da za razvoj družine ni treba boljšega panja, kakor je naš kranjič. Kdor hoče imeti lepe zgodnje roje, mora imeti kranjiče. Zato našim kmečkim čebelarjem ne pravimo: zavržite kranjiče pa se lotite čebelarjenja izključno v AŽ panjih, ampak svetujemo in smo že leta nazaj isto svetovali: ohranjujte tudi kranjiče, iz njih si pa polagoma in previdno urejajte čebelarjenje v modernem AŽ panju. Morda bo prišel čas, ko bo treba reči celo takole: kmečki čebelarji, oprimate se v večji meri kranjiča, da bomo imeli dovolj dobrih čebelnih družin za prodajo. Naj bo pa v bodoče tako ali tako; velja, da bo za razvoj zaroda kranjič ohranil svojo ceno in veljavo.

Poleg kranjiča je na Slovenskem še več drugih panjskih oblik, posebno po bivšem Štajerskem in Prekmurju. O vseh se brez pretiravanja in stvarno (objektivno) lahko ugotovi, da v splošnem vse prekaša naš AŽ panj in se zato tudi vztrajno razširja in drugi sisteme izpodriva.

Vsak, zlasti moderen panj mora biti prirejen, urejen in izdelan tako, da ustreza načinu čebelarjenja v dotični deželi. Pri nas ne

moremo rabiti na primer Amerikanca, ki ga ne moremo zlagati v čebelnjake, ne Gerstungovca, ne nemškega Zandrovega panja itd., ker kljub dobrim stranem niso za naše razmere. Naš AZ panj je pa nastal iz naših domačih razmer in potreb in jih zato tudi v polni meri upošteva. Seveda je — kakor vsi sodobni panji — prirejen za čebelarjenje na med; zato pa ima pri nas poleg njega še vedno svojo veljavo kranjič.

Cudno je pri Slovencih, da prav dostikrat dobre domače proizvode zametujemo, pa se-

gamo po slabejših tujih. Isto je pri panjih. Imamo sijajen svoj domač panj (AZ panj), pa je le še toliko tuje robe pri nas, ki ni nič boljša, prej slabša. Naj bi se tudi slovenski čebelarji zavedali, da smo Slovenci s svojim modernim AZ panjem in s svojim načinom čebelarjenja v njem na vodilnem mestu evropskega čebelarstva. To je važna ugotovitev, ki smo nanjo lahko ponosni, pa se iz nje tudi učimo, da je naše domače vsaj toliko vredno kakor tuje: to sta pa predvsem naša panja — kranjič in AZ panj.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Za materin dan

Zahvalnica materam

Mati, tvoj otrok te kliče!

Vse dni v letu te kliče in vse ure dneva. In vsak njegov klic je zate vir novih skrbi, nove brige, nove žalosti, novega trpljenja. Le redkokdaj je tudi vir novega veselja.

Danes, za tvoj dan, pa te kliče tvoj otrok, ker bi rad pričaral na tvoj obraz žarek veselja in sreče. Kliče te, da ti v slabih in medlih besedah izrazi svojo hvaležnost in ljubezen svojega srca.

Zahvaljena bodi, o mati!

Zahvaljena za vse, kar si dala otroku od onega trenutka, ko se je pričel pretakati rdeči življenjski sok iz tvojega v njegovo srce, pa vse do danes, do te-le ure.

Za ono prvo, veliko in silno bolečino, v kateri si dala življenje otroku svojemu, zahvaljena, o mati!

Za one trenutke sladke sreče, ko si sedela ob otrokovi zibelki in mu pela sladko pesem uspavanko, zahvaljena, o mati!

Za vse one neskončne dolge prečute noči, ko si bedela ob posteljici bolnega otroka, sama, v skrbeh in bridkosti, in ti je bila le luna nema družica, zahvaljena, o mati!

Zahvaljena, mati, za one tihe večere, ko si po delu in trudu dneva sedela ob otrokovi posteljici in molila z njim ono staro, pa še vedno lepo in še vedno novo molitvico:

Bog je zlat,
pojmo spat,
pojmo gledat,
kaj Marija dela...

Za vero naših očetov, ki si nam jo ohranila skozi sto- in stoletja, preko preganjanja in zasmehovanja, preko bojev in viharjev, zahvaljena, krščanska mati!

Zahvaljena, mati, za ono veliko potrpežljivost, s katero si učila otroka govoriti, ko si z njim jecljala prve besede: ata, mama, Bog. Za govorico slovensko, ki si nam jo ohranila iz roda v rod in nam jo varuješ še današnje dni, ko jo mnogi zaničujejo in v blato teptajo, ker je ta govorica ubogega in majhnega naroda, zahvaljena, slovenska mati!

Zahvaljena, mati, za ono presladko eretico, ki si jo dala vsako leto svojemu otroku na božični večer, ko te je s kadihom in žerjavico spremljal po domači hiši in s teboj vred prosil blagoslova božjega domovju, ki je tvoje in njegovo; za kolednike in tepežkarje; za pirhe, ki si mu jih v pražiljki barvala za veliko noč; za prve hlačke, v katerih je s teboj prvič molil božji grob; za praproto, katero je po tvoji besedi na prečudno kresno noč postiljal svetcu božjemu, svetemu Janezu; za vse naše prelepe narodne običaje in navade, ki bi bile brez tebe najbrž izginile in zapadle v pozabo, zahvaljena, naša mati!

Za vso veliko skrb in brigo prvih šolskih let, za tisti neprecenljiv trud, ko si se morala na zrela leta zopet sama pričela učiti, da bi mogla biti v pomoč tvojemu ljubljencu v težkih trenutkih, ko je prvič stopilo življenje predenj; za žalost srca, ko si morala svojega otroka izročiti tujim rokam v uk, ko so ti z neusmiljenim zakonom dopovedali, do svojega otroka nisi rodila le zase, ampak tudi za družbo; za bedo, v kateri si dostikrat sama živela, da si mogla dati študirati svojega nadarjenega, čeprav revnega otroka; za omiko, ko si jo širila in pomagala širiti narodu svojemu, zahvaljena, o mati!

Za brigo pošolske dobe, za one težke trenutke, ko je deček doraščal v mladeniča in se je v prvem strahu pred skrivnostmi življenja trmasto obnašal tudi do tebe in bežal

pred teboj in si ga v strahu in v ljubezni iskala in si hodila za njim, da mu rešiš dušo in da ga rešiš za življenje, zahvaljena, mati!

Za one lepe bridke ure, ko si ob tihih večerih sedela s svojo hčerko sama v skruti kamrici in jo učila o življenju, o lepoti in ceni črtni, katero mora vsako človeško bitje na tej zemlji nase vzeti, če naj doprinese svoj delež k temu, do solzna dolina, v kateri živimo, ne bo tako solzna, da življenje zapuščenih Evinih hčera ne bo tako bridko in grenko; o neskončni blaženosti, ki jo uživa vsako človeško srce, če je obrisalo eno samo solzo z lica svojega nesrečnega sobrata: za usmiljenje in dobrote srca, ki je po tebi prebajalo na otroke tvoje, zahvaljena, socialna mati!

O, kakor polje si, mati, in kakor njiva je tvoj obraz, v katerega reže tvoj otrok globoke brazde.

Kakor ogenj si, ki samega sebe žge, da daje svetlobe in luči njim, ki so iz tebe nastali.

Kakor korenina si, ki črpa iz zemlje hrano, da jo daje drevesu, ki je iz nje rastle.

Rod si nam rešila, rod si nam ohranila, o mati! In čuvaš ga še sedaj in ga boš ohranila tudi za bodočnost, če boš, kar si bila doslej: verna, slovenska mati!

O mati, ostani naša mati!

Ha.

KUHINJA

Krompirjevo pečenje. Kake štiri debele krompirje operem in skuham. Kuhan krompir olupim in zribam. Zribanemu krompirju primešam dve celi jajci, osolim, prilijem skodelico mleka in dodam toliko moke, da nastane precej gosta, a vendar še tekoče testo. To testo zravnam v podolgasto obliko, v kateri sem razbelila dobro olje ali mozek ali surovo maslo. Mešanico denem v pečico in na obeh straneh lepo rumeno zapečem.

Jagnjetina s špinačo in karfijolo. Meso zrežem na kose, denem v kozico, polijem z zajemajočo kropa, osolim in dodam košček surovega masla. Med vrenjem pobiram pene. Nato primešam kuhano in sesekljano špinačo in nekaj rožic kuhane karfijole. Proti koncu vrenja polijem jed s kiselometano, v kateri sem stepla en rumenjaki. Jed dam s kislim zeljem ali s solato na mizo.

Dušeno rdeče zelje. Glavico zelja osnažim in zrežem na štiri dele. Te dele denem za četrte ure v slano vodo, da se zelje razsolji. Zelje denem potem v razbeljeno mast,

v kateri sem zarumenila precej drobno sesekljano čebulo. Kozico pokrijem in dušim zelje poldrugo uro. Med dušenjem dodam zelju nekaj žlic kropa in ga potrese s žlico moke. Nazadnje okisam zelje s limonovim sokom in mu primešam žlico kisle smetane. Zelje dam s krompirjem k mesu na mizo.

Zelénina juha. Kaki dve korenini zeléne skuham do mehkega v slani vodi. V kozici napravim prežganje z žlice masti in žlice moke ter s pridatkom sesekljane čebule in zelenega peteršilja. Ko je prežganje bledorumeneno, pridenem pretlačeno zeléno, zalijem s kropom, krompirjevo ali s kostno juho ter pustim jed dobro prevreti. Prej, ko dam juho na mizo, jo odisavam s ščepom popra, okisam s sokom polovice limone, zgostim z v mleku, raztepenem jajcu, tankimi rezinami kuhane klobase ali kuhanega svinjskega mesa. Juho vlijem potem na ocvrte in na kocke zrezane žemljice.

Ajdova torta. Za to torto rabim 6 rumenjakov, 13 dkg sladkorja, dve žlici ruma, limonino lupino, 12 dkg ajdove moke, 15 dkg marmelade. Rumenjake mešam s sladkorjem, da mešanica naraste. Potem dodam dve žlici ruma, limonovih lupinic, 12 dkg ajdove moke in sneg 6 rumenjakov. Obliko dobro namažem in z moko potrese ter zravnam mešanico po njej. Pečeno torto ohladim, prerežem po sredi in namažem s kakršnokoli marmelado. Površino polijem z rumovim ledom.

Rumov led. 30 dkg sladkorja mešam z dvema žlicama ruma in toliko vroče vode, da se tekočina oprime žlice. Ta tekoči led mora biti gladek in svetel.

DOMAČA LEKARNA

Voda je močno zdravilo za zapeko. Izpij večkrat par požirkov sladke mlačne vode in pomagalo bo bolj, kakor vsak prašek. Kadar ne pomaga več nobena zdravila, pomaga moker obkladek. Če je život vroč, deneš lahko dobro ožet mrzel, če je život mrzel, pa topel obkladek. Kdor je podvržen zaprtju, naj pije redno zjutraj in zvečer kupico vode, tako tudi predpoldne in popoldne. Dosti kave zapira. Tako tudi trda kuhana ali ocvrta jajca.

Če te zbada, ker so se zaprli vetrovi: Izpij časo čaja od mete in kunine. Uteri si v spodnji život brinjevo ali lavorjevo mazilo. Marsikomu odleže po daljšem sprehodu. Če pa je bodec v pljučih ali v slepiču, si devaj sirove obkladke, dokler ne ugotovi zdravnik, kaj je.

GOSPODARSKE VESTI

CENE

Ljubljana. Pšerica 1 kg 2 do 2.10 din, ječmen 2.20, rž 2, oves 2.30, koruza 1.85, fižol 3.60, krompir 1; krma: lucerna 100 kg 110 din, sladko seno 100, polsladko 90, kisle 80; slama 60 din. Vino navadno na drobno 8 do 10 din, kvalitetno 16 do 18 din liter.

Kranj. Cene na drobno: pšenica 1 kg 2.50, ječmen 2.25, rž 2, oves 1.75, koruza 1.50, fižol 3 do 4, krompir 1, seme lucerne 19.50; seno 100 kg 75, slama 45 din; sadje: jabolka I. 8, II. 6, III. 5; svinjska mast 19, neprana volna 24 do 26, oprana 36 do 37; čisti med 22 do 24 din za kilogram.

LJUBLJANSKI TRG

Mleko in mlečni izdelki: mleko I 1 2.25 dinarja, surovo maslo 1 kg 22 do 28, čajno maslo 32 do 36, kuhano maslo 30 do 32, bobinjski sir 26, sirček 6, polementalec 26, trapist I. 26 do 28, II. 22 do 24 din kilogram. — Jajca komad 0.55 do 0.65 din. — Sadje: jabolka I. vrste 8 din, II. 5, III. 3.50, suhe češnje 8 do 14, orehi 9 do 10, orehi luščeni 28 do 30 din za kilogram. — Mlevski izdelki: moka št. 0 3 do 3.25 din za kilogram, št. 2 2.80 do 3, št. 4 2.60 do 2.80, št. 6 2.40 do 2.60; kaša 3.10 do 3.30, ješprenj 2.90 do 3.25, ješprenček 4.20 do 7, otroki 1.30 do 1.55, koruzna moka 1.90 do 2.10, koruzni zдроб 2.25, pšenični zдроб 2.30, ajdova moka 4 do 5, ržena moka 2.80 do 3.20 din za kilogram.

ŽIVINA

Višnja gora. Na živinski sejem 6. marca so prignali 379 glav goveje živine in 15 ovac. Živino so prodajali po naslednjih cenah: voli I. vrste 4.50 do 5 din, II. vrste 4 do 4.50 din, III. vrste 3 do 4 din; krave I. vrste 3 do 3.75 din, II. vrste 2.50 do 3 din, krave klabarice 2 do 2.50 din; telice I. vrste 3.50 do 4 din, II. vrste 3 do 3.50 din, III. vrste 3 din za kilogram žive teže. — Prihodnji živinski sejem bo 3. aprila 1939.

Kranj. Na rednem ponedeljskem sejmu dne 13. marca, kamor so prignali 31 volov (prodali 20), 31 krav (13), 6 telet (6), 10 junic (4), 8 bikov (2) in 114 prašičev (67), je imela živina sledeče cene: voli I. vrste 5.50, II. 5, III. 4.50; telice I. 5.50, II. 5, III. 4.25; krave I. 5, II. 4.75, III. 3.75; teleta I. 7, II. 6; prašiči špeharji 9 do 10, pršutarji 8 do 9 din za kilogram žive teže. Mladi pujski od 7 do

8 tednov komad 120 do 280 din. Surove kože, goveje 7 do 10, telečje 12, svinjske 6 do 8 dinarjev za kilogram.

Brežice. V zadnjem času beležijo v Brežicah in bližnji okolici te cene živine: voli I. vrste 5, II. 4.75, III. 3.50; telice I. 5, II. 4.25, III. 3; krave I. 4.50, II. 3, III. 2; teleta I. 6, II. 5; prašiči špeharji 9, pršutarji 7 din za kilogram žive teže. Surove kože, goveje 7, telečje 10, svinjske 2.50 za kilogram.

Kapele pri Brežicah. Na semanji dan 10. marca je imela živina naslednje cene: voli 4 do 4.50, krave 2 do 3, junci 4, teleta 5 do 5.50, junice 4 do 4.50 din za kilogram žive teže.

Sv. Jurij pri Celju. Na sejmu 13. marca so plačevali živino po tehle cenah: voli I. vrste 5 do 5.50, II. 4.50 do 5, III. 4; krave I. vrste 4 do 4.50, II. 3 do 4, III. 2.50 do 3; telice 4 do 4.50, teleta I. 5, II. 4.50 za kilogram žive teže. Kupčija ni bila živahna; prignali so 552 komadov živine.

Maribor. Na svinjskem sejmu 10. marca so plačevali prašiče po naslednjih cenah: mladi prašiči 5 do 6 tednov 90 do 110 din komad, 7 do 9 tednov 115 do 140, 3 do 4 mesece 200 do 280, 5 do 7 mesecev 330 do 450, 8 do 10 mesecev 470 do 510, 1 leto 730 do 980; 1 kg žive teže 6 do 8 din, 1 kg mrtve teže 8 do 11 din.

SEJMI

27. III.: Živ. in kram. Marenberg, št. III pri Velenju, Sevnica ob Savi, gov. Rakičane, živ. in kram. Dol. Lendava, Lukovica pri Kamniku, gov., svinj. in kram. Kostanjevica na Krki, živ. in kram. Vinica pri Ormožju, Zdenska vas pri sv. Antonu v obč. Videm-Dobropolje, svinj. Središče, kram., gov. in konj. Dobova. — 28. III.: Živ. Stari trg pri Ložu, živ. in kram. Javorje pri Litiji, konj. in gov. Maribor, kram. Ljutomer, svinj. Ormož, svinj. Dol. Lendava, živ. in kram. Gor. Lendava. — 29. III.: svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje. — 30. III.: svinj., konj. in kram. Zagorje ob Savi, svinj., živ. in kram. Turnišče. — 31. III.: Živ. in kram. Studenec pri Krškem, Cerklje, št. Gotard, živ. Gorje, svinj. in drobn. Maribor, živ. in kram. Braslovce, Lemberg, Ormož, Slovenska Bistrica, svinj. in drobn. Maribor. — 1. IV.: Živ. in kram. Žužemberk, živ. št. Jurij pri Grosupljem, živ. Slovenj Gradec, živ. in konj. Sv. Lenart nad Laškimi, svinj. Brežice, živ. in praš. Trbovlje, svinj. in kram. Videm ob Savi, svinj. Križevci.

PRAVNI NASVETI

Častniška šola. R. P. — Pogoji za vstop v častniško šolo (vojno akademijo) je dovršena srednja šola. Z meščansko šolo bi lahko prišli v podčastniško šolo.

Zaščitni dolžnik. C. J. — Dolžni ste nekaj tisočakov, pa upnik noče obnoviti zadolžnice in tudi ne prizna obrestne mere. Vprašate, ali je že zamujen rok za zamenjavo dolžniških listin. — Rok za zamenjavo dolžniških listin še nikakor ni zamujen. Če ne sproži upnik postopka za zameno dolžniških listin, sme zahtevati zameno tudi dolžnik-kmet. V takem primeru začne teči letni obrok s prihodnjim 1. novembrom po izvršeni zamenjavi listin. Če takoj plačate ves dolg, vam pač ne bo treba plačevati obresti.

Spor zaradi vožnje. F. K. Vas in soseda je tožil nasprotnik zaradi vožnje preko vašega in sosedovega zemljišča, ki mu jo zabranjuje. V pismu navajate sosedovo stališče in vaše in vprašate, kdo bo zmagal. — Stvar je itak pred sodiščem in bo najbolje, da čakate na izid pravde. Ako je sosed 30 let nemoten vozil in so vožnje v korist njegovega gospodarstva, mu po našem mnenju sedaj ne boste mogli voženj preprečiti. Isto velja glede poti, po kateri vozite vi in kjer vam sosed vožnjo prepoveduje.

Napeljava električne žice čez tuje zemljišče. F. S. — Sosed je napeljal elektriko čez vaše njive, ne da bi bil vas kaj vprašal. Vprašate, ali je tako postopanje dovoljeno. Električne napeljave ni izvršil kakšen strokovnjak. — Brez vašega dovoljenja sosed ni smel napeljavati žice preko vaših njiv. Tako samolastno ravnanje bi bilo lahko s tožbo preprečili. Možna pa je razlastitev zasebnih zemljišč zaradi postavitve in vzdrževanja elektroodvodov v korist državnih, samoupravnih in privatnih električnih podjetij splošne koristi.

Smreke na sosedovi njivi. Š. Z. — Vprašate, ali bi mogli sosedu prisiliti, da odstrani smreke, ki jih je zasadil na svoji njivi, ker se bojite, da bi vam ne delale škode. — Tega pač ne boste mogli storiti. Škode zaenkrat še nimate. V bodoče pa po našem mnenju tudi ne bodo vplivi sosedovih smrek takšni, da bi presegali običajno mero in vam onemogočali krajevno običajno rabo zemljišča.

Vloga v hranilnici. A. P. — Ako se je hranilnica okoristila z zaščito, vam je dolžna izplačati vlogo po odobrenem odplačilnem načrtu. Kakšen je ta načrt, lahko izvesti pri hranilnici. S tožbo ne boste dosegli ničesar. Od svojega dolga pa ste dolžni plačevati predpisane obresti o pravem času. Če ne jih hranilnica lahko iztoči.

Pričina. Ž. H. — Pritožujete se, ker vaš sin ni dobil pričnine, ko je prišel k sodišču za pričo, dočim jo je sosedov sin dobil in

vprašate, kaj pravi o tem postava? — V civilnih pravih ima vsaka priča pravico do povračila potrebnih stroškov povzročenih s potovanjem v kraj zaslišanja, z bivanjem v tem kraju in s povratkom iz njega. Za zamudo časa sme zahtevati odškodnino samo, če je zaradi tega občutno oškodovana v dnevnem zaslužku. Priča mora zahtevati povračilo v 24 urah po zaslišanju, sicer izgubi pravico do njega.

Ubožno spričevalo. K. L. — Pri občini ste zaprosili za izdajo ubožnega spričevala, ki ga vam je pa občina odklonila. Vprašate, ali občina sme izdajo takega spričevala odkloniti. — Niste povedali, v kakšne svrhe bi rabili ubožno spričevalo. Ako ga rabite n. pr. za to, da pri sodišču zaprosite za priznavo siromašne pravice, je poleg tega v takem spričevalu treba izrecno potrditi, da ne zmorete stroškov postopanja. Ako je občina o tem prepričana in misli, da lahko plačate stroške postopanja, vam izdajo ubožnega spričevala seveda lahko odkloni.

Zgradarina D. I. V svoji hiši ste oddali trgovcu eno sobo v najem in to za dve leti. Plačevali ste zaradi tega zgradarino. Ko se je trgovec izselil, ste odjariili potem občine davčni upravi in prosili, da se vam odpiše zgradarina. Davčna uprava pa vam še naprej nalaga davek. Vprašate, kaj storiti? — Za priznanje davčne olajšave morate vložiti posebno prošnjo na davčno upravo. Očividno še tega niste storili. Zato vložite prošnjo čimprej.

Nova stavba ob vrtu. J. K. — Prosite pri občini za gradbeno dovoljenje, pa vam bo že občina odredila, kako smete postaviti novo zgradbo. Sosedovih pravic pri tem ne boste smeli ogrožati, na pr. hoditi po njegovem zemljišču, ali zgradbo postaviti tako blizu meje, da bi se sneg vdiral na sosedov svet.

Odškodninska tožba. F. C. V maju leta 1935 sta vas dva pretepača poškodovala. Sodnik jih je obsodil na zelo milo kazen, odškodnine vam pa ni priznal, pač pa vas je zavrnil na civilno pravdo. Vprašate, ali še lahko vložite tožbo za odškodnino. — Odškodninske tožbe zastarajo v treh letih od dneva storjene škode in od dneva ko ste izvedeli za napadalca. Ker je bila škoda povzročena le s prestopkom iz ne z zločinom, ste rok za vložitev tožbe že zamudili.

Zanemarjena pota na vasi. J. G. — Radi bi videli, da bi se kakšna oblast pobrigala za vašo vaško pota, ki so zelo zanemarjena in vprašate, kaj storiti. — Najbolje bo, da se za svoja vaška pota pobrigate sami in jih popravite. Sicer pa imate tudi občinski odbor v domačem kraju in je njegova dolžnost, da gleda, da so pota v občini v dobrem stanju. Nadlegovanje drugih oblasti zaradi občinskih potov nikakor ni umestno, ker se tako stvar lahko doma uredi.

Šoferska šola. J. C. — Šoferske šole imamo tudi v Ljubljani, pa se obrnite kar tja.